

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 3. juuli 2024
(OR. en)

11623/24

LIMITE

CORLX 733
CFSP/PESC 1035
RELEX 910
COARM 143
FIN 623
CONUN 147
COTER 139

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Eelmise dok nr:	10572/22
Teema:	Piiravad meetmed (sanktsioonid) – Ajakohastamine: Euroopa Liidu parimad tavad piiravate meetmete tõhusaks rakendamiseks

ELi parimad tavad

piiravate meetmete tõhusaks rakendamiseks

	<u>Lk</u>
<u>Sissejuhatus</u>	3
<u>A. Nende isikute ja üksuste loetellu kandmine ja tuvastamine, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid sihtmeetmeid</u>	4
I. Loetellu kantud isikute ja -üksuste tuvastamine	4
II. Eksliku tuvastamisega seotud väited	5
III. Loetelust väljaarvamine	9
<u>B. Piiravad finantsmeetmed</u>	12
I. Õigusraamistik	12
II. Vara halduslik ja kohtulik külmutamine, arestimine ja konfiskeerimine	13
III. Piiravate finantsmeetmete kohaldamisala	13
IV. Ettevõtjate ja kodanike roll	16
V. Teabe kasutamine pädevate asutuste poolt	17
VI. Rahalised vahendid	18
VII. Majandusressursid	20
VIII. Omamine ja kontroll	23
IX. Tegutsemine kellegi nimel	28
X. Loetellu kantud juriidilised isikud	30
XI. Erandid	30
XII. Erandite saamiseks esitatavate taotluste hindamise suunised	32
<u>C. Kaupade tarnimise keeld</u>	35
<u>D. Koordineerimine ja koostöö</u>	35

Sissejuhatus

1. Nõukogu võttis 8. detsembril 2003. aastal vastu ÜVJP raames kasutatavate piiravate meetmete rakendamise ja hindamise suunised¹ (edaspidi „suunised“). Nimetatud suunistes soovitati, et selliste piiravate meetmete jälgimine ja nendega seonduvate järelmeetmete võtmine tehtaks ülesandeks kindlale nõukogu organile. Seejärel volitas COREPER 26. veebruaril 2004 välissuhete nõunike töörühma lisaks selle senistele volitustele jälgima ja hindama ELi piiravaid meetmeid ning viima regulaarselt läbi kohtumisi spetsiaalses sanktsioonide koosseisus, mida vastavalt vajadusele täiendatakse liikmesriikide pealinnade ekspertidega. Selle koosseisu volituste hulka kuulub piiravate meetmete rakendamise parimate tavade väljatöötamine liikmesriikides.
2. Eesmärk on seda dokumenti pidevalt läbi vaadata, eelkõige selleks, et lisada piiravate meetmete rakendamist puudutavaid parimaid tavasid.
3. Parimaid tavasid tuleks käsitada kui üldist laadi mittetäielikke *soovitusi* piiravate meetmete tõhusaks rakendamiseks kooskõlas kohaldatava liidu õigusega ja kohaldatavate riigisiseste õigusaktidega. Need ei ole õiguslikult siduvad ning neid ei tuleks tõlgendada soovitusena rakendada meetmeid; see oleks vastuolus kohaldatava liidu õigusega ja kohaldatavate riigisiseste õigusaktidega, sealhulgas andmekaitset käsitlevate õigusaktidega.
4. Käesoleva dokumendi eesmärk ei ole dubleerida juba tehtud tööd, vaid tuua välja sanktsioonide rakendamise põhielemendid, arvestades:
 - Euroopa Liidu õigussüsteemi konkreetset olukorda,
 - välissuhete nõunike töörühma (RELEX) sanktsioonide koosseisu ülevaadet sanktsioonide rakendamise hetkeseisust,
 - mõnede olemasolevate, liikmesriikide praegusi prioriteete kajastavate parimate tavade rõhutamise tähtsust.

¹ Nõukogu dokument 15579/03, mida viimati muudeti dokumendiga 11205/12.

Käesolevas dokumendis tähistatakse terminiga „vabastus“ (*exemption*) kasutusalasid, mis ei ole määrustega keelatud, ning terminiga „erand“ (*derogation*) kasutusalasid, mis on keelatud ilma pädeva asutuse loata². Sõnad „tuleb“, „peab“ ja „on kohustatud“ viitavad käesolevas dokumendis juriidilistele kohustustele, mis on kehtestatud ELi määruste või teiste rahvusvaheliste, liidu või riiklike õigusaktidega, sõnad „peaks“ ja „tuleks“ viitavad parimatele tavadele ning sõnad „võiks“ ja „võib“ viitavad soovitustele, mille järgimine võiks olla kohane sõltuvalt olukorrast ja muudest asjakohastest õigusaktidest ja menetlustest.

A. Nende isikute ja üksuste loetellu kandmine ja tuvastamine, kelle suhtes kohaldatakse piiravaid sihtmeetmeid

I. Loetellu kantud isikute ja -üksuste tuvastamine

5. Piiravate finantsmeetmete ja sissesõitu piiravate meetmete tõhususe parandamiseks ning tarbetute probleemide vältimiseks seoses homonüümide ja sarnaste nimedega (eksliku tuvastamise võimalus) peaks tuvastamise hetkel saadaval olema ja tuleks piirava meetme vastuvõtmise ajal avaldada võimalikult palju konkreetseid tunnusandmeid. Füüsilisi isikuid puudutav teave peaks sisaldama eelkõige perekonna- ja eesnime (võimaluse korral ka originaalkeeles) koos asjakohase transliteratsiooniga, nagu see on ette nähtud reisidokumentides, või Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) standardile vastava transliteratsiooniga, varjunimesid, sugu, sünniaega ja -kohta, kodakondsust, aadressi ning isikutunnistuse või passi numbrit. Igal juhul peaks piiravaid meetmeid kehtestavas õigusaktis alati ja kõigis keeleversioonides olema ICAO standardile vastav transliteratsioon. Üksuste puhul peaks selline teave sisaldama eelkõige nende täielikku nimetust, peamist tegevuskohta, registrijärgset asukohta ning registreerimise kuupäeva ja registrikoodi.

² ELi sanktsioonide erijuhte kohaldatakse tavaliselt kas erandite või vabastuste kujul. Erand tähendab, et piirangulust (keelatud) tegevust tohib teostada ainult pärast seda, kui liikmesriigi pädev asutus on selleks loa andnud. Vabastus tähendab, et piirangut ei kohaldata, kui tegevuse eesmärk langeb kokku vabastuse kohaldamisalaga. Selle tulemusel tohivad konkreetse vabastuse kohaldamisalasse kuuluvad isikud asjaomast tegevust teostada ilma viivitusega.

6. Pärast (füüsilise või juriidilise) isiku või -üksuse loetellu kandmist peaks tunnusandmete täpsustamiseks ja laiendamiseks toimuma nende pidev läbivaatamine, millesse oleksid kaasatud kõik, kes sellele kaasa saavad aidata. Sellise pideva läbivaatamise tagamiseks peaks olema kehtestatud vastav kord, mis hõlmaks kõiki, kes läbivaatamisele kaasa saavad aidata, eelkõige ELi missiooni juhid asjaomases kolmandas riigis, liikmesriikide pädevad asutused ja ametid ning finantsasutused. Välismaiste režiimide vastu suunatud meetmete puhul võiks iga ametisseastuv eesistujariik paluda asjaomastel ELi missioonide juhtidel loetellu kantud isikute või -üksuste tuvastamiseks kasutatavad andmed läbi vaadata ning võimaluse korral neid parandada ja/või täiendada. Täiendatud tuvastamisandmetega loetelud võetakse vastu alusaktis sätestatud korras.
7. Isikute või -üksuste ja nende tunnusandmete loetelude vormingud tuleks ühtlustada.

II. Eksliku tuvastamisega seotud väited

8. Kui teave loetellu kantud isiku või üksuse kohta piirdub üksnes selle isiku/üksuse nimega, siis võib loetellu kandmine tegelikkuses problemaatiliseks osutuda seoses võimalike positiivsete sihtmärkide potentsiaalse rohkusega. See toob esile pakilise vajaduse täiendavate tunnusandmete järele. Kuid isegi täiendavate tunnusandmete olemasolu korral võib loetellu kantud ja loetellu kandmata isikute ja üksuste eristamine raskeks osutuda. Ei saa välistada, et mõnel juhul külmutatakse sellise isiku/üksuse rahalised vahendid, kes ei olnud piiravate meetmete sihtmärgiks, või keelatakse tal ELi liikmesriikide territooriumile siseneda, sest tunnusandmed kattuvad loetellu kantud isiku/-üksuse omadega. Liikmesriikidel ja komisjonil peaks olema menetluskord, millega tagada väidetavat ekslikku tuvastamist puudutavate väidete kohta tehtud järelduste järjekindlus. Liikmesriigid, komisjon, Euroopa välisteenistus ja nõukogu peaksid tegema koostööd, et ümber lükata positiivne tulemus, mis on saadud ebapiisavate tunnusandmete tulemusena.

9. Üldjuhul tuleks ettevõtjatele soovitada, et nad hoiduksid ärisuhete loomisest isikute ja üksustega, kes vastavad täielikult olemasolevatele tunnusandmetele, välja arvatud juhul, kui on selge, et tegemist ei ole sama loetellu kantud isiku või -üksusega. Liikmesriigid, komisjon, Euroopa välisteenistus ja nõukogu peaksid jagama teavet, kui nad on tuvastanud loetellu kandmata isiku või üksuse, kelle tunnusandmed kattuvad täielikult loetellu kantud isiku või üksuse tunnusandmetega. Tunnusandmete piiratud kättesaadavus ei saa õigustada suhteid loetellu kantud isikute või -üksustega.
- 9a. Samuti on aga tähtis tagada, et füüsilised isikud, kelle kohta kättesaadavad tunnusandmed kattuvad täielikult, kuid kes väidavad, et nad ei ole piiravate meetmete tegelikuks sihtisikuks, ei jääks ilma nende põhivajaduste katmiseks vajalikest rahalistest vahenditest³ ajal, mil viiakse läbi allpool punktides 10–16 kirjeldatud uurimist. Erinev lähenemisviis tekitaks olukorra, kus isikuid, kelle puhul lõpuks ilmneb, et nad ei ole piiravate meetmete sihtisikuks, koheldakse rangemalt kui tegelikult selliste meetmete sihtisikuks olevaid isikuid, nii et viimati nimetatud saavad kasutada tavapäraseid erandeid oma põhivajaduste rahuldamiseks.
- 9b. Sellistel füüsilistel isikutel peaks näiteks olema lubatud avada uus pangakonto, kuid nende rahalisi vahendeid sellel kontol tuleks proaktiivselt käsitada asjaomaste ettevõtjate poolt külmutatuna ajal, mil tehakse täiendav uurimine (vt punktid 10–16 allpool), kas füüsiline isik on loetellu kantud. Vahepealsel ajal peaks asjaomastel füüsilistel isikutel olema võimalik saada riigi pädevalt asutuselt vastavad load. Kui aga hiljem selgub, et isikud ei ole loetellu kantud ja luba ei ole nõutav, lõpetatakse vahendite külmutamine ja lube ei ole enam vaja. Ettevõtjad saavad kasutada vastutusest vabastamise klausli kaitset (vt punkt 37 allpool) võimalike väidete vastu, et nad külmutasid väärt loetellu kandmata isiku rahalised vahendid.

³ Näiteks võib tuua pagulase, kes taotleb juurdepääsu pangakontole sotsiaalabi maksete saamiseks.

a) Pädeva asutuse korraldatav uurimine

10. Kui isik/üksus, kelle rahalised vahendid või majandusressursid on külmutatud, väidab, et ta ei ole piiravate meetmete tegelik sihtmärk, peaks ta ühendust võtma finantsasutusega, kus rahalised vahendid või majandusressursid külmutati, või ELi määruste lisades loetletud veebisaitidel nimetatud pädeva asutusega. Kui krediidi- või finantsasutus või mõni teine ettevõtja kahtleb, kas klient on tegelikult loetellu kantud isik/üksus, siis peaks ta kasutama selle kliendi isiku tuvastamiseks kõiki tema käsutuses olevaid allikaid. Kui nimetatud allikad ei suuda kahtlusi hajutada, siis peaks ettevõtja teavitama asjaomase liikmesriigi pädevaid asutusi.
11. Kui ELi sissepääsu taotleb isik väidab, et ta ei ole kantud piiravate meetmete loetellu, ja/või piirivalve-/immigratsiooniasutus pärast kõigi tema käsutuses olevate isikutuvastamisallikate kasutamist kahtleb, kas kõnealune isik on tõepoolest loetellu kantud, peaks piirivalve-/immigratsiooniasutus teavitama sellisest väitest või kahtlusest asjaomase liikmesriigi pädevaid asutusi⁴.
12. Mõlemal juhul peaksid pädevad asutused nimetatud väidet või kahtlust uurima⁵.

b) Tuvastamise ekslikkust kinnitav järeldus

⁴ Mõnikord on pädevaks asutuseks immigratsiooniasutus.

⁵ ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide alusel loetellu kantud sihtmärkide puhul võib pädevatel asutustel tekkida raskusi sellist uurimist üksinda läbi viia; sellistel juhtudel tuleks järgida punkti c alapunktis ii sätestatud korda.

13. Kui pädevad asutused jõuavad pärast asja uurimist järeldusele, et kõiki asjakohaseid fakte ja asjaolusid arvesse võttes ei ole kõnealune isik/üksus loetellu kantud, siis peaksid nad oma järeldustest teavitama nimetatud isikut/üksust ja/või ettevõtjaid või asjaomaseid piirivalve-/immigratsiooniasutusi. Vajaduse korral peaksid nad teavitama ka teisi liikmesriike, komisjoni, Euroopa välisteenistust ja nõukogu, eelkõige seoses võimalusega, et kõnealusel isikul/üksusel tekivad sarnased probleemid teistes liikmesriikides.
14. Kui pädevad asutused jõuavad pärast asja uurimist järeldusele, et kõiki asjakohaseid fakte ja asjaolusid arvesse võttes kõnealune isik/üksus on loetellu kantud, siis peaksid nad kohasel viisil teavitama oma järeldustest nimetatud isikut/üksust ja/või ettevõtjaid või asjaomaseid piirivalve-/immigratsiooniasutusi.

c) Väidetega seotud ebamäärasus

i) ELi autonoomsete piiravate meetmete puhul

15. Kui pädevad asutused *ei* suuda eksliku tuvastamisega seotud väite õigsust kinnitada ning väide ei ole silmanähtavalt alusetu, siis tuleks liikmesriike, komisjoni ja Euroopa välisteenistust vajaduse korral sellisest väitest teavitada ning küsimust tuleks arutada nõukogus, võttes võimaluse korral aluseks kõnealuse isiku loetellu kandmise ettepaneku teinud riigi või asjakohasel juhul asjaomases kolmandas riigis paikneva ELi missiooni juhi poolt esitatud täiendava teabe, et teha kindlaks, kas isiku tuvastamisel on tõepoolest eksitud.

ii) ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide alusel kehtestatud piiravate meetmete puhul

16. Kui pädevad asutused *ei* suuda eksliku tuvastamisega seotud väite õigsust kinnitada ning väide ei ole silmanähtavalt alusetu, siis tuleks liikmesriike ja komisjoni vajaduse korral sellisest väitest teavitada. Väidet uurinud liikmesriik või komisjon peaks konsulteerima ÜRO Julgeolekunõukogu asjakohase resolutsiooni alusel loodud ÜRO sanktsioonide komiteega ja kui võimalik, siis nimetatud komitee kaudu riigiga, kes tegi loetellu kandmise ettepaneku. Võimaluse korral võib suunata küsimuse usaldusväärse järelduse tegemiseks nimetatud komiteele. Iga selline usaldusväärne järelendus tuleks edastada liikmesriikidele ja komisjonile.

d) Kohtulik tuvastamine

17. Kui liikmesriigi kohus on langetanud otsuse mõne eksliku tuvastamisega seotud väite puhul, peaksid nimetatud liikmesriigi pädevad asutused edastama selle kõigile teistele liikmesriikidele, komisjonile ja Euroopa välisteenistusele.

III. Loetelust väljaarvamine

a) Loetelust väljaarvamine seoses ELi autonoomsete sanktsioonidega

18. Läbipaistev ja tõhus loetelust väljaarvamise kord on oluline piiravate meetmete usaldusväärsuse ja õiguspärasuse tagamiseks. Selline kord aitaks parandada ka loetellu kandmise otsuste kvaliteeti. Loetelust väljaarvamine oleks asjakohane mitmesugustel juhtudel, sealhulgas ekslikult loetellu kandmise tõendite, asjakohaste muutunud asjaolude, täiendavate tõendite ilmnemise, loetellu kantud isiku surma või loetellu kantud üksuse likvideerimise korral. Põhimõtteliselt on loetelust väljaarvamine asjakohane alati, kui loetellu kandmise kriteeriumid ei ole enam täidetud.

19. Loetelust väljaarvamise taotluse⁶ kaalumisel tuleks arvesse võtta kogu olulist teavet. Lisaks loetelust väljaarvamise taotluste esitamisele toimub vastavalt ajaomase õigusakti sätetele loetelude korrapärane läbivaatamine kõigi liikmesriikide poolt, et teha kindlaks, kas isiku või üksuse loetelus hoidmine on põhjendatud.
20. Selliste korrapäraste läbivaatamiste ettevalmistamisel tuleks isiku või üksuse loetellu kandmise ettepaneku teinud liikmesriigilt paluda arvamust isiku või üksuse loetellu jätmise vajaduse kohta ning kõik liikmesriigid peaksid kaaluma, kas neil on esitada täiendavat olulist teavet. Loetelust väljaarvamise otsus tuleks rakendada võimalikult kiiresti.
21. Loetellu kantud isikud ja üksused võivad esitada hagi neile adresseeritud akti vastu⁷. Neid menetleb Euroopa Liidu Üldkohus. Üldkohtu otsuse edasikaebamist menetleb Euroopa Kohus⁸.

⁶ Loetelust väljaarvamise taotluste menetluse üksikasjad seoses ELi autonoomsete meetmetega on toodud suuniste I lisa punktides 19 ja 20.

⁷ Euroopa Kohus on teinud otsuse, et kolmas riik võib samuti olla „juriidiline isik“, kes on ELi sanktsioonidest otseselt mõjutatud, ning ta võib esitada tühistamishagi, isegi kui ELil puudub vastastikune õigus pöörduda selliste kolmandate riikide kohtutesse (Venezuela *vs.* nõukogu, C-872/19 P).

⁸ Näiteks tegi Euroopa Kohus apellatsioonkaebuse asjas otsuse, et kui EL on võtnud vastu loetellu kandmise otsuse ning seda hiljem pikendanud, tuginedes kolmanda riigi kohtumenetlusele loetellu kantud isiku suhtes, peab EL näitama, et kõnealusele isikule olid tagatud selle kolmanda riigi kaitseõigused ja õigus tõhusale kohtulikule kaitsele tasemel, mis on võrdväärne liidus tagatud kaitsega (Azarov *vs.* nõukogu, C-530/17 P).

22. Isiku või üksuse vastu suunatud piiravaid meetmeid kehtestavate aktide kehtetuks tunnistamine ei jõustu kohe pärast kohtu poolt tehtud otsust, kui seda ei ole kohtuotsuses selgelt märgitud. Esimese astme kohtus kehtetuks tunnistatud akt jääb kehtima seni, kuni möödub Euroopa Kohtule apellatsioonkaebuse esitamise tähtaeg (kaks kuud ja kümme päeva pärast otsuse teatavaks tegemist). Selle aja jooksul võib asjaomane ELi institutsioon heastada tuvastatud rikkumised, võttes vajaduse korral asjaomaste isikute ja üksuste suhtes uusi piiravaid meetmeid. Teise võimalusena võib ELi institutsioon esitada apellatsioonkaebuse, mille puhul jääb loetellu kandmine apellatsioonkaebuse menetlemise ajaks täielikult jõusse. Olenevalt sellest, kas institutsioon või muud osapooled tegutsevad mis tahes eespool nimetatud viisil, lõppevad kõnealuse isiku või üksuse vastu suunatud piiravad meetmed pärast kahe kuu ja kümne päeva möödumist või need võivad jääda täielikult kehtima.

b) Loetelust väljaarvamine ÜROs (kontaktsutus, ombudsman)

23. ÜRO Julgeolekunõukogu võttis 19. detsembril 2006 vastu resolutsiooni 1730 (2006), millega peasekretär rajas sekretariaadis kontaktsutuse, kes võtab vastu loetelust väljaarvamise taotlusi. Petitsiooni esitajad, välja arvatud need, kelle nimed on kantud Al Qaeda sanktsioonide loetellu, võivad esitada loetelust väljaarvamise taotlusi kas kontaktsutuse kaudu või selle riigi kaudu, kus nad elavad või mille kodanikud nad on. Petitsiooni esitajad, kelle nimed on kantud Al Qaeda sanktsioonide loetellu, võivad esitada loetelust väljaarvamise taotlusi ombudsmani büroo kaudu⁹.

24. Juhul kui isik arvatakse ÜRO sanktsioonide loetelust välja, tehakse ELi vastavatesse õigusaktidesse asjakohased muudatused.

⁹ Menetluslikud üksikasjad loetelust väljaarvamise taotluste kohta seoses ÜRO meetmetega on toodud aadressil <http://www.un.org/sc/committees>.

B. Piiravad finantsmeetmed

I. Õigusraamistik

25. ELi määrused, millega kehtestatakse vara külmutamise meetmed, on ELi liikmesriikides vahetult kohaldatavad ja nende ülevõtmist liikmesriigi õigusesse ei nõuta. Sanktsioonide määrustes nõutakse siiski, et liikmesriigid võtaksid vastu õigusaktid, millega nähakse ette piiravate meetmete rikkumise eest määratavad karistused. Samuti nähakse nendega ette, et liikmesriigid määravad määrustes osutatud pädevad asutused ja esitavad need määruste lisades loetletud veebisaitidel, millega võivad kaasneda rakendusmeetmed riiklikul tasandil. Lisaks liidu õigusaktidele peaks liikmesriikidel olema vajaduse korral olemas täiendav õigusraamistik või täiendavad seadused või määrused riikliku tasandi piiravate meetmete sihtmärgiks olevate isikute ja üksuste, sealhulgas terroriaktidega seotud isikute või üksuste rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamiseks ning nimetatud isikutele või üksustele või nende heaks rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keelamiseks, kasutades eelkõige halduslikke külmutamismeetmeid ja/või samasugust mõju omavaid kohtulikke külmutamisotsuseid. See peaks toimuma vastavalt rahapesuvastase töökonna (FATF) asjakohastele standarditele, eelkõige soovitusel nr 6 sihtotstarbeliste rahaliste karistuste kohta seoses terrorismiga ja terrorismi rahastamisega¹⁰.
26. Sellised õigusaktid peaksid andma riiklikele asutustele võimaluse anda korraldus külmutamiseks ja viivitamata külmutada kõik rahalised vahendid ja majandusressursid, mis kuuluvad asjaomase liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvale loetellu kantud isikule või üksusele, on tema omandis või valduses või tema kontrolli all, ning võivad olla suunatud ka isikute ja üksuste vastu, kelle juured ja eesmärgid asuvad ning põhitegevus toimub Euroopa Liidu piires. Nimetatud õigusaktid peaksid samuti olema külmutamismeetmete aluseks, kuni tehakse otsus ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonide rakendamist käsitlevate ELi meetmete kohta¹¹.

¹⁰ FATFi standardid sisaldavad 40 rahapesu ning terrorismi rahastamise ja massihävitusrelvade leviku vastast võitlust käsitlevat soovitust, millega võib tutvuda aadressil <https://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/fatf%20recommendations%202012.pdf>

¹¹ Ilma et see piiraks ELi-sisese terroristi vastu suunatud piiravaid meetmeid käsitleva ELi määruse vastuvõtmist Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 75 alusel.

27. Järgnevates osades esitatakse liidu külmutamismeetmete rakendamise parimad tavad ning need võivad samuti pakkuda asjakohaseid suuniseid riiklike külmutamismeetmete rakendamise kohta.

II. Vara halduslik ja kohtulik külmutamine, arestimine ja konfiskeerimine

28. Üldiselt võib vara halduslikku külmutamist käsitleda eelkõige toiminguna, mis annab aluse üleüldiselt tõkestada külmutatud rahaliste vahendite ja majandusressursside igasugune kasutamine ja nendega tehingute tegemine pädeva asutuse poolt loetellu kantud isiku või üksuse poolt. Halduslikku külmutamist tuleb eristada kohtulikust külmutamisest, arestimisest ja konfiskeerimisest, mida ei saa kehtestada piiravate meetmete kohaldamisalas, vaid üksnes konkreetse riigi täitemeetmena.
29. Piiravate meetmete rikkumise karistusena võidakse kohaldada ennetavat külmutamist, arestimist ja konfiskeerimist, kui sanktsioonide rikkumise korral kohaldatavaid karistusi käsitlevates liikmesriigi õigusaktides on nii sätestatud¹².

III. Piiravate finantsmeetmete kohaldamisala

30. ELi määruste kontekstis sisaldavad piiravad finantsmeetmed:
- loetellu kantud isikute ja üksuste rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamist ning
 - sellistele isikutele ja üksustele rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keelamist.
31. Mõisted „rahaliste vahendite külmutamine“, „majandusressursside külmutamine“, „rahalised vahendid“ ja „majandusressursid“ määratletakse ning meetmete kohaldamisel kehtivad vabastused ja erandid tuuakse välja igas määruses. Suunistes on esitatud sellekohase standardsõnastuse mõned näited.

¹² Sanktsioonide määrustes nõutakse, et liikmesriigid võtaksid vastu õigusaktid, millega nähakse ette piiravate meetmete rikkumise eest määratavad karistused, vt punkt 19.

32. Piiravate finantsmeetmetega ei kaasne muudatusi külmutatud rahaliste vahendite ja majandusressursside omandilises kuuluvuses ning need ei ole karistusmeetmed.
33. Külmutamismeetmeid kehtestavate määruste jõustumisel on määrused ülemuslikud kõikide nendega vastuolus olevate kokkulepete suhtes. Seega kohaldatakse määrusi olenemata enne nende jõustumist mis tahes lepingutega antud õigustest või ette nähtud kohustustest ning enne kõnealuste määruste jõustumist sõlmitud lepingute täitmiseks tehtavad toimingud on keelatud¹³.
34. Külmutamine hõlmab kõiki loetellu kantud isikutele ja üksustele kuuluvaid või nende omanduses olevaid rahalisi vahendeid ja majandusressursse ning samuti nende valduses või kontrolli all olevaid rahalisi vahendeid ja majandusressursse. „Valduses või kontrolli all“ olemisena tuleks tõlgendada kõiki selliseid olukordi, kus loetellu kantud isik või üksus on ilma omandiõigusega võimeline seaduslikult käsutama või üle kandma talle mittekuuluvaid rahalisi vahendeid või majandusressursse, vajamata selleks seadusliku omaniku eelnevat nõusolekut. Rahalisi vahendeid ja majandusressursse peetakse loetellu kantud isiku valduses või kontrolli all olevaks muu hulgas järgmistel juhtudel:
- a) kui isikul on paberraha või esitajale välja antud võlasertifikaadid,
 - b) kui isikul on vallasvara ruumides, mille suhtes tal on ühine omandiõigus isiku või üksusega, keda ei ole loetellu kantud,
 - c) kui isik on saanud omaniku esindamiseks täielikud või samalaadsed volitused, mis võimaldavad tal teha ülekandeid talle mittekuuluvate rahaliste vahenditega (nt konkreetse pangakonto haldamise eesmärgil), või
 - d) kui isik on lapsevanem või hooldaja, kes kooskõlas kohaldatavate riiklike õigusaktidega haldab alaealisele kuuluvat pangakontot.
- Omamise ja kontrolli mõistet rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keelamise kontekstis selgitatakse B-jao VIII osas.

¹³ Otsus kohtuasjas Möllendorf, C-117/06, EU:C:2007:596, punkt 62.

35. Põhimõtteliselt ei tohiks külmutamine mõjutada rahalisi vahendeid ega majandusressursse, mis ei kuulu loetellu kantud isikutele ega üksustele, mille omanikuks nad ei ole ning mis ei ole nende valduses ega nende kontrolli all. Seega ei puuduta külmutamine näiteks loetellu kantud isiku tööandja (keda ei ole loetellu kantud) rahalisi vahendeid ega majandusressursse, kui need ei ole loetellu kantud isiku isiku valduses ega kontrolli all. Samuti ei puuduta külmutamine loetellu kantud isikust või üksusest eraldiseisva juriidilise isiku staatusega ja loetellu kandmata üksuse rahalisi vahendeid ja majandusressursse, kui need ei ole loetellu kantud isiku või üksuse valduses ega kontrolli all. Kuid loetellu kantud isiku või üksuse ja loetellu kandmata isiku või üksuse ühisomandis olevad rahalised vahendid ja majandusressursid kuuluvad praktikas külmutamisele tervikuna.
36. Loetellu kandmata isik või üksus võib edaspidi taotleda luba selliste rahaliste vahendite ja majandusressursside kasutamiseks, millega võib kaasneda ühisomandi lahutamine, et võimaldada nimetatud isiku osa vabastamist.

Vastutusest vabastamine

37. Vara külmutamist läbi viivat isikut ja üksust, kes tegutseb ametialase lohakueta ja heas usus, et taoline tegevus on määrusega kooskõlas, ei peeta asjaomase isiku ega üksuse ees vastutavaks¹⁴. Isikute ja üksuste tegevusest ei tohi tuleneda vastutust, kui isikud või üksused ei teadnud või neil ei olnud põhjendatud alust kahtlustada, et see rikuks piiravaid meetmeid. Selleks on vastutusest vabastamise klausel lisatud enamikku määrustesse, samuti on suuniste G-jao III osas üksikasjalikumalt esitatud standardsõnastus.

¹⁴ Sealhulgas kriminaalasjades, vt otsus kohtuasjas Mohsen Afrasiabi jt, C-72/11, EU:C:2011:874, punkt 55.

38. Määrustest tulenevaid kohustusi täitev isik ja üksus ei kanna loetellu kantud isiku ega üksuse ees vastutust kahju eest, mida viimased selle tulemusel võivad kanda. Kohustus tõendada, et sellise kahju hüvitamise nõude rahuldamine ei ole keelatud, lasub kõnealuse nõude täitmist nõudval isikul. Selleks on nõuetest loobumise klausel lisatud mitmesse määrusesse, samuti on suuniste H-jao III osas üksikasjalikumalt esitatud standardsõnastus.

IV. Ettevõtjate ja kodanike roll

39. Vara külmutamise meetmeid kehtestavaid määrusi kohaldatakse muu hulgas kogu ELis või ELi osas tegutsevatele ELi juriidilistele isikutele ja teistele ettevõtjatele, sealhulgas finants- ja krediitiasutustele, ning ELi kodanikele.
40. Rahapesuvastaste õigusaktidega kehtestatakse teatavatele ettevõtetele ja elukutsetele teatavad nõuded, et kontrollida klientide isikusamasust ja hoiduda teatud asjaoludel anonüümsetest tehingutest. Mõnel juhul võidakse piiravaid finantsmeetmeid kehtestavate määrustega luua ettevõtjatele „oma klientide tundmise“ lisakohustus. Vt sellega seoses ka B-jao VIII osa omamise ja kontrolli kohta.

41. Kõik liidu jurisdiktsiooni alla kuuluvad isikud ja üksused on kohustatud teavitama pädevaid asutusi kõigist nende käsutuses olevatest andmetest, mis hõlbustaksid piiravate finantsmeetmete kohaldamist. See hõlmab andmeid külmutatud pangakontode kohta (konto omanik, number, külmutatud rahaliste vahendite väärtus) ja muid kasulikuks osutada võivaid üksikasju, näiteks loetellu kantud isikute või üksuste tunnusandmeid ja võimaluse korral andmeid sissetulevate ülekannete kohta, mille tulemusena toimub külmutatud konto krediteerimine vastavalt finants- ja krediidasutuste suhtes kehtivale korrale, klientide või teiste isikute katsete kohta teha rahalisi vahendeid või majandusressursse loetellu kantud isikule või üksusele loata kättesaadavaks ning külmutamismeetmetest kõrvalehoidmisele viitavaid andmeid. Samuti on nad kohustatud tegema koostööd pädevate asutustega andmete kontrollimisel. Võimaluse korral võiksid nad esitada ka andmeid isikute ja üksuste kohta, kellel on loetellu kantud isikute ja üksustega väga sarnased või ühesugused nimed.

V. Teabe kasutamine pädevate asutuste poolt

42. Määrustega nähakse ette, et pädevad asutused võivad neile saadetud teavet kasutada vaid eesmärkidel, milleks see esitati. Selliste eesmärkide hulka kuulub meetmete ja õiguskaitse tõhusa rakendamise tagamine ning, kui see on määruses sätestatud, koostöö asjaomase ÜRO sanktsioonide komiteega. Nagu on sätestatud asjakohastes määrustes või asjakohastes liikmesriigi õigusaktides, on pädevatel asutustel seega lubatud vahetada teavet muu hulgas:
- komisjoniga, nõukoguga, Euroopa välisteenistusega ja teiste liikmesriikide pädevate asutustega,
 - õiguskaitseorganitega ning vara külmutamise meetmeid kehtestavate määruste ja rahapesuvastaste õigusaktide rakendamise eest vastutavate asjaomaste kohtutega,
 - muude muude uurimise ja süüdistuse ettevalmistamise eest vastutavate asutustega,
 - pädeva ÜRO sanktsioonide komiteega ning
 - krediidi- ja finantsasutustega ulatuses, mis on vajalik piiravate finantsmeetmete rakendamiseks või rahapesu tõkestamiseks.

43. Pädevaid asutusi ei tohiks takistada liikmesriigi õiguse alusel teabe jagamisel asjaomaste kolmandate riikide asjaomaste ametiasutustega ja omavahel, kui seda on vaja selleks, et aidata kaasa seadusevastaselt omandatud vara sissenõudmisele. Määrustes nähakse ette, et pädevad asutused ja komisjon peavad asjakohast teavet omavahel jagama¹⁵.

VI. Rahalised vahendid

a) Loetellu kantud isikule või üksusele kuuluvate, tema omanduses, valduses või kontrolli all olevate rahaliste vahendite külmutamine

44. Erinevalt konfiskeerimisest ei mõjuta rahaliste vahendite külmutamine asjaomaste vahendite omandilist kuuluvust. Loetellu kantud isiku või üksuse omandis olevaid rahalisi vahendeid valdavalt või kontrollivatelt isikutelt (näiteks kui rahalised vahendid on tagatisena üle antud krediitiasutusele) ei nõuta sellise valdamise ega kontrolli lõpetamist ega loa taotlemist nimetatud tegevuste jätkamiseks.
45. Rahaliste vahendite igasugune kasutamine ja tehingud nendega ning vahendite ümberpaigutamine ja muudatuste tegemine, näiteks portfelli valitsemine, loetellu kantud isiku või nimetatud vahendeid valdava või kontrolliva isiku poolt nõuab eelnevat luba. Rahaliste vahendite ühisomand ei tühistata seda nõuet, kuigi kolmandale osapoolale kuuluvat vara kui sellist määruste alusel ei külmutata.
46. Loetellu kantud isiku või üksuse võlausaldajad võivad ilma loata anda ükskõik millisele loetellu kandmata isikule üle oma rahalised nõuded (st nõuded, mis kujutavad endast rahalist kasu) loetellu kantud isiku või üksuse vastu. Kuid loetellu kantud isik või üksus vajab luba, et anda ükskõik millisele isikule üle oma rahalised nõuded ükskõik millise teise isiku või üksuse vastu.

¹⁵ Vt näiteks nõukogu 21. märtsi 2011. aasta määruse (EL) nr 270/2011 (teatavate isikute, üksuste ja asutuste vastu suunatud piiravate meetmete kohta seoses olukorraga Egiptuses) artikli 9 lõige 3.

47. Loetellu kantud isikul või üksusel või loetellu kandmata isikul või üksusel on keelatud eelneva loata kasutada õigust loetellu kantud isiku või üksuse vastu esitatud nõuete tasaarveldamiseks.
48. Määrustes ei nähta ette loetellu kantud isikul kaasas oleva sularaha ja rahaliste vahendite konfiskeerimist; selline konfiskeerimine võib olla kohane teatavate asjaolude korral, mis on sätestatud liikmesriigi õigusaktides. Ametivõimud on aga kohustatud tõkestama nimetatud rahaliste vahendite ümberpaigutamist, ülekandmist, muutmist, kasutamist, neile juurdepääsu või tehinguid nendega sellisel viisil, mis on määrustega keelatud. Kui ametivõimudele on teada, et loetellu kantud isik kannab kaasas sularaha või muid rahalisi vahendeid, võivad neil olla volitused kehtiva õigusraamistiku piires, nagu näiteks terrorismi- ja rahapesuvastaste õigusaktide alusel. Liikmesriigid võivad olla kohustatud kinni pidama loetellu kantud isiku suhtes rahvusvahelise õiguse alusel kehtivatest privileegidest ja immunitetidest, mis võivad piirata võimalikke toiminguid¹⁶.

b) Rahaliste vahendite kättesaadavaks tegemine loetellu kantud isikule või üksusele

49. Rahaliste vahendite kättesaadavaks tegemine loetellu kantud isikule või üksusele kas kaupade ja teenuste eest maksmisena, annetuse, kokkuleppe alusel varem kinni hoitud vahendite tagastamisena või muul viisil on üldiselt keelatud, välja arvatud juhul, kui pädev asutus on selleks määruses sätestatud vastava erandi kohaselt loa andnud (vt ka erandeid käsitlev X osa).
50. Eelneva loata võib külmutatud pangakontole siiski lisada kogunenud intressid ja varasemate lepingute, kokkulepete või kohustuste alusel saadaolevad maksed¹⁷.

¹⁶ Näiteks kui loetellu kantud isik reisib rahvusvahelise organisatsiooni peakorterisse ja kohaldatakse asjakohase peakorterilepingu erisätteid.

¹⁷ Vt suuniste punkti 83 alapunkt 2.

51. Muudel juhtudel vajab rahaliste vahendite loetellu kantud isikule ülekandmise algatanud kolmas osapool selleks eelnevat luba. ELis asuv finants- või krediidasutus, kuhu saabuvad kolmandalt osapoolelt külmutatud kontole üle kantud rahalised vahendid, tohib need vahendid ilma eelneva loata nimetatud konto krediidisse kanda¹⁸. Kui isik teeb ilma eelneva loata rahaliste vahendite ülekande külmutatud pangakontole, kuid väidab, et tegemist oli veaga, tuleb tal taotleda luba vahendite tagasisaamiseks, võimaldades pädeval asutusel oma väidet kontrollida. Oma arvepidamissüsteemis võib finantsasutus selleks luba küsimata siiski parandada omaenda ekslikult tehtud ülekande külmutatud kontole.
52. Liikmesriigi õigusaktidega võib määratleda menetlused, kuidas käsitleda selliseid rahalisi vahendeid, mille ülekandmise katse kujutab endast piiravate meetmete rikkumist.

VII. Majandusressursid

a) Loetellu kantud isikule või üksusele kuuluvate, tema omanduses, valduses või kontrolli all olevate majandusressursside külmutamine

53. Majandusressursid külmutatakse selleks, et ära hoida nende kasutamist paralleelselt rahaga või raha aseainena ning vältida kõrvalehoidmist rahaliste vahendite külmutamisest. Pädevad asutused peaksid seetõttu keskenduma sellele, et takistada meetmete sihtmärgiks olevatel isikutel ja -üksustel majandusressurssidest rahalise või majandusliku kasu (nt rahaliste vahendite, kaupade või teenuste) saamist. Majandusressursside kasutamist isiklikuks tarbimiseks ei ole soovitatav takistada ning see ei ole ka eesmärgiks.

¹⁸ Vt suuniste punkt 84.

54. Külmutatud majandusressursside kasutamine isiklikuks otstarbeks (nt oma isiklikus majas elamine või isikliku autoga sõitmine) loetellu kantud isiku poolt ei ole määrustega keelatud ja selleks ei ole vaja luba taotleda. Ainult isiklikuks kasutamiseks või tarbimiseks sobivad varad, mida loetellu kantud isik seetõttu rahaliste vahendite, kaupade või teenuste omandamiseks kasutada ei saa, ei kuulu mõiste „majandusressursid“ määratluse alla. Seepärast ei ole sellised varad määrustega hõlmatud ja nende loetellu kantud isikule kättesaadavaks tegemiseks ei ole luba vaja.
55. Kui aga külmutatud majandusressursside kasutamine kujutab endast majandustegevust, mille tulemusena võib loetellu kantud isik omandada rahalisi vahendeid, kaupu või teenuseid (nt kui loetellu kantud isik püüab oma maja välja üürida või kasutada isiklikku autot taksona), siis nõuab see eelnevat luba.
56. Igasuguseks majandusressursside kasutamiseks, mille tulemusena loetellu kantud isik saab rahalisi vahendeid, kaupu või teenuseid, on vaja eelnevat luba, olenemata sellest, kas majandusressursside selliseks kasutajaks on loetellu kantud isik või mõni teine isik, kelle valduses või kontrolli all on nimetatud ressursid. Majandusressursside ühisomandis olemine ei tühista seda nõuet, kuigi kolmandale osapoolale kuuluvat vara kui sellist määruste alusel ei külmutata.

b) Majandusressursside kättesaadavaks tegemine

57. Majandusressursside loetellu kantud isikule või üksusele kättesaadavaks tegemine, sealhulgas kinkimise, müümise, vahetustehingu või kolmanda isiku valduses või kontrolli all olevate majandusressursside omanikule tagastamise teel on keelatud, kui selleks puudub pädeva asutuse poolt asjakohase määruse alusel antud luba.

58. Ainult isiklikuks kasutamiseks või tarbimiseks sobivate varade (mida loetellu kantud isik ei saa seetõttu rahaliste vahendite, kaupade või teenuste omandamiseks kasutada) kättesaadavaks tegemine ei kujuta endast määruste mõistes „majandusressursside kättesaadavaks tegemist“ ning seetõttu ei nõuta selleks luba (vt ka erandeid käsitlev X osa).
59. Mõistel „majandusressursside kättesaadavaks tegemine“, mida määrustes ei ole määratletud, on Euroopa Kohtu tõlgenduse kohaselt lai tähendus. Konkreetse õigusliku kategooria tähistamise asemel hõlmab see kõiki toiminguid, mille tegemine on vastavalt kehtivale liikmesriigi õigusele vajalik, et isik saaks tõepoolest asjaomase majandusressursi täielikult oma käsutusse. Majandusressursside kättesaadavaks tegemise keeldu kohaldatakse kõigi majandusressursi kättesaadavaks tegemise viiside suhtes mis tahes vastutasu eest. Asjaolu, et majandusressursid tehakse kättesaadavaks vastutasu eest, mida võib pidada piisavaks, ei oma seetõttu mingit tähtsust¹⁹.
60. Külmutamismeetmetega ei nõuta, et loetellu kantud isikule või üksusele kuuluvaid majandusressursse valdavad või kontrollivad isikud (nt vallasvara väljarentimise või tagatiseks andmise puhul) tagastaksid sellised majandusressursid omanikule; samuti ei nõuta luba sellise valdamise või kontrollimise jätkamiseks. Kuid kuna nimetatud majandusressursid on külmutatud, on eelnev luba siiski vajalik igaks uueks kokkuleppeks nende kasutamise kohta või iga nendega tehtava muu tehingu jaoks.
61. Määrustega ei ole keelatud kodumajapidamise varustamine gaasi, elektri, vee ja telefoniühendusega, kuna need on seotud tarbimisega ning ei ole seetõttu ülekantavad.

¹⁹ Otsus kohtuasjas Möllendorf, EU:C:2006:596, punktid 51, 56, 58 ja 59.

VIII. Omamine ja kontroll

Põhjendus

62. Rahalised vahendid ja majandusressursid, mis kuuluvad loetellu kantud füüsilisele või juriidilisele isikule või on tema omandis, valduses või kontrolli all, tuleb külmutada. Punktis 35 sätestatud tingimuste kohaselt hõlmab see varasid, mis kuuluvad sellistele loetellu kandmata üksustele, mis on loetellu kantud isikute või üksuste omandis või kontrolli all.

Omamine

63. Selle hindamisel, kas juriidiline isik või üksus on teise isiku või üksuse omandis, on kriteeriumiks 50% või suurem juriidilise isiku või üksuse varaliste õiguste omamine või enamusotsustusõigus neis²⁰. Kui see kriteerium on täidetud, loetakse juriidiline isik või üksus teise isiku või üksuse omandis olevaks.

Omamise hindamisel tuleks arvesse võtta ka üksuse koondomandust. Näiteks kui ühele loetellu kantud isikule kuulub 30% üksusest ja teisele loetellu kantud isikule kuulub 25% üksusest, tuleks üksust põhimõtteliselt käsitada loetellu kantud isikute omandis olevana.

²⁰ Kriteerium, nagu on esitatud määruse (EÜ) nr 2580/2001 mõistetes.

Kontroll

64. Selle hindamisel, kas teine isik või üksus kontrollib juriidilist isikut või üksust kas üksinda või vastavalt muu aktsionäri või kolmanda osapoollega sõlmitud lepingule, võib muu hulgas arvesse võtta järgmisi kriteeriume:

- a. omatakse või kasutatakse õigust ametisse määrata või ametist vabastada enamikku juriidilise isiku või üksuse haldus-, juht- või järelevalveorganite liikmetest;
- b. hääleõigust kasutades ollakse ainuisikuliselt ametisse määranud enamiku juriidilise isiku või üksuse haldus-, juht- või järelevalveorgani liikmetest, kes on olnud ametis käesoleva ja eelmise majandusaasta jooksul;
- c. kontrollitakse vastavalt selle juriidilise isiku või üksuse teiste osanike või aktsionäridega sõlmitud lepingule üksinda häälteenamust selles juriidilises isikus või üksuses;
- d. omatakse õigust avaldada valitsevat mõju juriidilisele isikule või üksusele vastavalt selle juriidilise isiku või üksusega sõlmitud lepingule või selle asutamislepingu või põhikirja sättele, kui seda juriidilist isikut või üksust reguleeriva õigusega on selle suhtes lubatud niisugused lepingud või sätted;
- e. omatakse volitusi kasutada *de facto* õigust avaldada punktis d nimetatud valitsevat mõju, kuigi ei olda selle õiguse valdaja²¹;
- f. omatakse õigust kasutada kõiki juriidilise isiku või üksuse varasid või osa nendest;
- g. juhitakse juriidilise isiku või üksuse ettevõtet ühisel alusel, avaldades konsolideeritud aastaaruande;
- h. jagatakse solidaarselt või tagatakse juriidilise isiku või üksuse finantskohustusi.

²¹ Sealhulgas näiteks variettevõtte kaudu.

65. Kui ükskõik missugune neist kriteeriumidest on täidetud, loetakse, et juriidiline isik või üksus on teise isiku või üksuse kontrolli all, kui juhtumipõhiselt ei ole võimalik tõestada vastupidist.
66. Eespool nimetatud omamise ja kontrolli kriteeriumidele vastavust võib juhtumipõhiselt ümber lükata.
67. Järgmistes näidetes kirjeldatakse asjaolusid, mis võivad olla märgiks, et loetellu kantud isikul või üksusel on kontroll loetellu kandmata üksuse üle. Need näited ei ole ammendavad ja on mõeldud üksnes näitlike suunistena:
- a) Enamusosalus
- Loetellu kantud isik on äriühingu suurim aktsionär võrreldes teiste aktsionäridega. Näiteks on loetellu kantud isikul 40%, samal ajal kui teistel aktsionäridel on igal juhul 10%. Sellises olukorras võib olla vajalik täiendav analüüs selle kohta, kas loetellu kantud isik vastab mõnele eespool nimetatud kontrollikriteeriumile (näiteks õigus määrata ametisse enamik juhatuse liikmetest).
- b) Tagasiostuvõimalus
- Toimus juhtkonnapoolne väljaost, mille puhul loetellu kantud eelmine omanik saab äriühingu soodsatel tingimustel tagasi osta. Eriti juhul, kui neid tingimusi on lihtne ellu viia, võib olla vajalik täiendav analüüs selle kohta, kas loetellu kantud eelmine omanik omab kontrolli.
- c) Aktsiate üleandmine loetellu kandmisele lähedasel ajal
- Loetellu kandmata üksuse olulise osa aktsiate üleandmine uuele omanikule vahetult enne või pärast (kui asjaomane nõukogu määrus seda võimaldab) isiku loetellu kandmist võib samuti olla märk sellest, et loetellu kantud isik säilitab kontrolli, ja võib olla aluseks viia läbi täiendav uurimine seoses eelmise omaniku mõjuga uue omaniku üle. „Oluline“ osa aktsiatest ei ole mitte ainult suur arv aktsiaid, vaid ka väiksem arv, mis võimaldab näiteks börsil noteeritud müüjal langeda allapoole omandikünnist.

d) Variisikute kasutamine

- Uus omanik on tihedalt seotud loetellu kantud eelmise omanikuga, nt pereliige või endine töötaja/äripartner, ning müügihind võis olla liiga madal või muul viisil ebaharilik, või
- üksusel on nõustaja (või nõustajate kogu), kellel on lõplik otsustusõigus üksuse tegevuse üle, kuigi ametinimetuse või ülesannete põhjal ei tundu see enesestmõistetav, või
- on olemas kirjalik kokkulepe, millest nähtub, et mitteosanikule või väikese osalusega aktsionärile antakse õigus ainuisikuliselt otsustada üksuse äritegevuse üle, või
- selliste isikute eest, kes peaksid üksust juhtima, teevad otsuseid loetellu kantud isikud.

e) Usaldushalduste, variettevõtete ja osaühingute kasutamine

- Üksus on osa tarbetult keerulisest äriühingustruktuurist, mis võib hõlmata selliseid üksusi nagu variettevõtted, osaühingud ja/või usaldushaldused, mis on seotud loetellu kantud isikuga. Mõned neist üksustest loodi või muutsid oma identiteeti vahetult enne või pärast (kui asjaomane nõukogu määrus seda võimaldab) sanktsioonirežiimi vastuvõtmist või isiku loetellu kandmist ja/või neil puudub usutav äritegevus.
- Loetellu kantud isiku omandis või kontrolli all oleva üksuse varade saaja(te)na kasutatakse ühte või mitut usaldushaldust. Usaldushaldus(t)e juhatusse on kaasatud selle jurisdiktsiooni spetsialistid, kus usaldushaldus(ed) loodi.

Loetellu kantud isikutele ja üksustele rahaliste vahendite või majandusressursside kaudselt kättesaadavaks tegemine

68. Kui kooskõlas eespool nimetatud kriteeriumidega on tuvastatud omamine või kontroll, loetakse rahaliste vahendite või majandusressursside kättesaadavaks tegemine loetellu kantud isiku või üksuse omandis või kontrolli all olevatele loetellu kandmata juriidilistele isikutele või üksustele põhimõtteliselt nende vahendite või ressursside kaudselt kättesaadavaks tegemiseks loetellu kantud isikule või üksusele, kui ei ole võimalik juhtumipõhiselt ja riskipõhise lähenemisviisi alusel, kõiki olulisi asjaolusid, sealhulgas allpool esitatud kriteeriume arvesse võttes usaldusväärselt kindlaks teha, et loetellu kantud isik või üksus ei kasuta asjaomaseid rahalisi vahendeid ega majandusressursse ega saa nendest kasu.

Arvesse võetavad kriteeriumid hõlmavad muu hulgas:

- i. asjaomaste üksuste vaheliste lepinguliste sidemete kuupäeva ja laadi (näiteks müügi-, ostu- või turustuslepinguid);
- j. loetellu kandmata üksuse tegevusvaldkonna olulisust loetellu kantud üksuse jaoks;
- k. kättesaadavaks tehtud rahaliste vahendite või majandusressursside iseloomu, sealhulgas nende potentsiaalset praktilist kasutamist loetellu kantud üksuse poolt ja loetellu kantud üksusele ülekandmise lihtsust.

69. Majandusressurssi ei peeta loetellu kantud isikule või üksusele kasulikuks pelgalt seetõttu, et loetellu kandmata isik või üksus kasutab seda sellise tulu saamiseks, mida võidakse osaliselt üle kanda loetellu kantud aktsionärile.

70. Tuleb märkida, et loetellu kantud isikutele või üksustele rahaliste vahendite või majandusressursside kaudne kättesaadavaks tegemine võib hõlmata ka nende vahendite või ressursside kättesaadavaks tegemist isikutele või üksustele, kes ei ole loetellu kantud üksuste omandis või kontrolli all.

IX. Tegutsemine kellegi nimel

Füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse nimel või juhendamisel tegutsemise mõiste on samuti asjakohane ja sellele on sõnaselgelt osutatud seoses mitme keeluga sanktsioonide kontekstis.

71. Füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse nimel või juhendamisel tegutsemise mõiste on samuti asjakohane ja sellele on sõnaselgelt osutatud seoses mitme keeluga sanktsioonide kontekstis. Kuigi see mõiste erineb omamise ja kontrolli mõistetest, võib selle mõju võrdsustada,²² kuid esimesena nimetatu seos tuleks kindlaks määrata *per se*.
72. Kui puudub määratlus, mida saab kasutada selle hindamiseks, kas füüsiline või juriidiline isik, üksus või asutus tegutses loetellu kantud füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse nimel või juhendamisel, võib muu hulgas arvesse võtta järgmisi kriteeriume:
- a) täpne omandi-/kontrollstruktuur, sealhulgas füüsiliste või juriidiliste isikute, üksuste või asutuste vahelised seosed;
 - b) tehingu laad ja eesmärk koos juriidilise isiku, üksuse või asutuse märgitud äritegevusega;
 - c) loetellu kantud füüsilise või juriidilise isiku, üksuse või asutuse nimel või juhendamisel tegutsemise varasemad juhud;
 - d) kolmandate isikute avaldatud andmed, mis on saadud usutavatest, usaldusväärsetest ja sõltumatutest allikatest, ja/või faktilised tõendid selle kohta, et suuniseid andis asjaomane füüsiline või juriidiline isik, üksus või asutus.

²² 10. septembri 2019. aasta kohtuotsus, HTTS Hanseatic Trade Trust & Shipping GmbH vs. nõukogu, C-123/18 P, EU:C:2019:694, punktid 77–79.

Vastutusest vabastamine

73. Eespool esitatud elemendid ei piira asjaomaste õigusaktide vastutusest vabastamist käsitlevate sätete kohaldamist.

Teabe jagamine

74. Nagu asjaomased ELi määrused²³ ette näevad, ning selleks, et lihtsustada eespool nimetatud hindamiste läbiviimist, on liikmesriigid ELi õiguse kohaselt kohustatud jagama nende käsutuses olevat asjakohast teavet. Juhul kui liikmesriigi pädeval asutusel on teavet, et loetellu kandmata juriidiline isik või üksus on loetellu kantud isiku või üksuse omandis või kontrolli all, või tal on mis tahes teavet, mis võiks mõjutada rahaliste vahendite ja majandusressursside kaudselt kättesaadavaks tegemise keelu tulemuslikku rakendamist, peaks asjaomane liikmesriik vastavalt liikmesriigi õigusaktidele jagama asjakohast teavet teiste liikmesriikide ja komisjoniga.
75. Ilma et see piiraks kehtivate aruandlust, konfidentsiaalsust ja ametisaladust käsitlevate normide kohaldamist, peaks ettevõtja, kes on teadlik, et loetellu kandmata juriidiline isik või üksus on loetellu kantud isiku või üksuse omandis või kontrolli all, teavitama sellest asjaomase liikmesriigi pädevat asutust ning komisjoni kas otse või liikmesriigi kaudu.

Ettepanekud loetellu kandmise kohta

76. Asjakohasel juhul peaks asjaomane liikmesriik tegema ka ettepaneku kanda loetellu juriidiline isik või üksus, kelle puhul on kindlaks tehtud, et ta on juba loetellu kantud isiku või üksuse omandis või kontrolli all.

²³ Näiteks määruse (EL) nr 267/2012 (milles käsitletakse Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid) artiklid 40 ja 44 ning määruse (EL) nr 36/2012 (mis käsitleb piiravaid meetmeid seoses olukorraga Süürias) artiklid 29 ja 30.

X. Loetellu kantud juriidilised isikud

77. Kui juriidiline isik kantakse loetellu ja tema suhtes tuleb kohaldada vara külmutamist, siis ei kaasne sellega keeldu edasise tegevuse jätkamise kohta juriidilise isikuna. Äriühingu korral mõjutab tema vara külmutamine äriühingu tegevust ja toob kaasa otsesed tagajärjed sellistele kolmandatele osapooltele nagu töötajad, võlausaldajad ja teised, kellel ei pruugi olla mingit seost kõnealuse üksuse loetellu kandmise põhjusega. Äritegevuse jätkamine sellise üksusega tähendab tavaliselt kas rahaliste vahendite või majandusressursside talle kättesaadavaks tegemist või tema rahaliste vahendite või majandusressursside muutmist, mis on mõlemad keelatud ning milleks on vaja pädevate asutuste eelnevat luba.
78. Juhul kui vara külmutamist kohaldatakse krediidi- või finantsasutuse rahaliste vahendite ja majandusressursside suhtes, kehtib loetellu kantud krediidi- või finantsasutustes loetellu kandmata isikute või üksuste kontodelt rahaliste vahendite vabastamise suhtes nn varasemate lepingute alusel tehtav erand, tingimusel et konto avati enne loetellu kantud üksuse loetellu kandmise kuupäeva²⁴.
79. Kui loetellu kantud juriidilise isiku tegevus jätkub, tuleb kehtestada asjakohased, väljatöötamist vajavad tingimused, et vältida rahaliste vahendite kuritarvitamist. Kõnealused tingimused võivad hõlmata meetmeid, millega tagatakse üksuse haldamine viisil, mis ei kahjusta rahaliste vahendite ja majandusressursside külmutamist ega rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keeldu. Liikmesriikide ülesandeks jääb uurida, kuidas seda tegelikkuses ellu viia. Taas piiranguteta vabalt tegutsemiseks on vajalik loetelust väljaarvamine.

XI. Erandid

80. Erandeid tehes võtab pädev asutus arvesse loetellu kantud isikute ja üksuste põhiõigusi, toimides samas kooskõlas määruste sätete ja mõttega. Pädevad asutused võivad kooskõlas asjaomastes määrustes sätestatud konkreetsete eranditega arvesse võtta järgmist:

²⁴ Suuniste punkt 28.

- loetellu kantud isikute põhivajadused, sealhulgas seoses toiduainete, üüri või hüpoteegi, ravimite ja ravikulude, maksude, kindlustusmaksete ja kommunaalkulude eest tasumisega;
- õigus kaitsele seoses õigusteenuste osutamisega seonduvate kuludega;
- loetellu kantud isiku või üksuse omandiõigus (kuna vara külmutamine ei mõjuta loetellu kantud isiku või üksuse omandiõigust, vaid võimalust kasutada rahalisi vahendeid);
- sellise loetellu kandmata isiku või üksuse omandiõigus, kelle käes külmutatud rahalisi vahendeid hoitakse;
- nii loetellu kantud isiku või üksuse kui ka loetellu kandmata isiku või üksuse omandiõigus seoses nende vahel enne loetellu kandmist sõlmitud lepingutega;
- diplomaatilisi ja konsulaarsuhteid käsitlev rahvusvaheline õigus;
- inimeste ohutus ja keskkonnakaitse või
- humanitaareesmärgid, nagu näiteks abi andmine või abi andmise hõlbustamine, sealhulgas ravimite või toiduga varustamine, või humanitaartöötajate transport ja seonduv abi või evakueerimine sihtmärgiks olevast riigist.

81. Piiravad finantsmeetmed ei mõjuta loetellu kantud isiku vabadust teha tööd. Sellise töö tasustamiseks on aga vaja luba. Piiravatest meetmetest kõrvalehoidmise vältimiseks peaks pädev asutus tegema vajalikud järelepärimised (nt saama kinnituse töötamise kohta) ja seadma vajalikud tingimused. Nimetatud olukorras peaks luba tavaliselt ette nägema töötasu maksmist külmutatud pangakontole. Töötasu maksmiseks sularahas tuleks anda sõnaselge luba. Luba peaks võimaldama ka tavalisi mahaarvamisi sotsiaalkindlustuseks ja maksudeks²⁵. Luba on vaja ka sotsiaaltoetuste loetellu kantud isikule kättesaadavaks tegemiseks.

²⁵ Mahaarvamised sotsiaalkindlustuseks ja maksudeks võivad olla lubatud põhivajaduste rahuldamiseks tehtavate kulutuste erandi alusel (vt suuniste punkti 83 alapunkt 1).

Vahendite ülekandmine ELis asuvate krediidi- ja finantsasutuste ning kolmandas riigis asuvate krediidi- ja finantsasutuste vahel seoses teatavate kohustuslike või erakorraliste tasudega

82. Kui määrustega keelatakse rahaliste vahendite ülekandmine ühelt poolt ELis asuvate finants- ja krediidasutuste ning teiselt poolt kolmandas riigis asuvate finants- ja krediidasutuste vahel, tuleks tasud selle kolmanda riigi valitsuse poolt osutatud teenuste eest seoses ELis registreeritud isiku omandis olevate või käitatavate õhusõidukite ülelendude või hädamaandumistega maksta tingimusel, et i) makset ei tehta otseselt või kaudselt loetellu kantud isikule või üksusele ega tema kasuks ning ii) makse on kooskõlas kõikide teavitamisalaste ja loa andmise kohustustega, mis on sätestatud kohaldatavates õigusaktides.
83. Kui määrustega keelatakse rahaliste vahendite ülekandmine ühelt poolt ELis asuvate finants- ja krediidasutuste ning teiselt poolt kolmandas riigis asuvate finants- ja krediidasutuste vahel, tuleks tasud seoses teenustega, mida osutatakse ELis registreeritud isiku omandis olevate või käitatavate laevade hädaolukorras sisenemisega selle kolmanda riigi sadamasse, maksta tingimusel, et i) makset ei tehta otseselt või kaudselt loetellu kantud isikule või üksusele ega tema kasuks ning ii) makse on kooskõlas kõikide teavitamisalaste ja loa andmise kohustustega, mis on sätestatud kohaldatavates õigusaktides.

XII. Eranditaotluste hindamise suunised

84. Loetellu kantud isikud ja üksused võivad taotleda luba, et kasutada oma külmutatud rahalisi vahendeid või majandusressursse näiteks võlausaldaja nõude rahuldamiseks. Kuid loetellu kantud isikud ja üksused ei või kasutada külmutamismeetmeid makseviivituse ettekäändena, kui nad ei ole luba taotlenud.

85. Loetellu kantud isiku või üksuse poolt või nimel ELi-välistest pankadest üle kantavaid rahalisi vahendeid seoses ELi kodanikule või üksusele tehtava maksega, mis puudutab teenuse osutamist või kauba tarnimist enne seda, kui ülekannet taotleb isik/üksus loetellu kanti, võidakse põhimõtteliselt lubada, tingimusel et juhtumipõhine hindamine näitas järgmist:
- i) ülekande saajaks on ELi kodanik/üksus; ii) ülekande puhul on tegemist maksega, mis puudutab teenuse osutamist või kauba tarnimist enne seda, kui ülekannet taotleb isik/üksus loetellu kanti; iii) makset ei tehta loetellu kantud isikule või üksusele ega tema kasuks; iv) makset ei tehta piiravatest meetmetest kõrvalehoidmiseks.
86. Samuti võivad huvitatud pooled taotleda luba külmutatud rahalistele vahenditele või majandusressurssidele juurdepääsuks kooskõlas liikmesriigi menetluskorraga. Võimaluse korral tuleks loetellu kantud isikut sellistest taotlustest teavitada. Loamenetlus ei kõrvalda vajadust loetellu kantud isiku või üksuse vastu esitatud nõuete paikapidavuse kontrollimiseks tavapärase korras ning luba ei anna omandiõigust. Selliste taotluste hindamisel peaksid pädevad asutused muu hulgas võtma arvesse võlausaldaja ja loetellu kantud isiku või üksuse esitatud tõendeid juriidilise (lepingu- või seadusjärgse) kohustuse olemasolu kohta rahaliste vahendite või majandusressursside üleandmiseks ning kaaluma meetmetest kõrvalehoidmise ohtu (nt kui võlausaldaja sidemed loetellu kantud isiku või üksusega äratavad kahtlusi).
87. Isik või üksus, kes soovib teha rahalised vahendid või majandusressursid loetellu kantud isikule või üksusele kättesaadavaks, peab selleks luba taotlema, välja arvatud erijuhtudel, kui rahaliste vahendite või majandusressursside kättesaadavaks tegemine kuulub kohaldatavas määruuses ette nähtud vabastuse alla. Selliste taotluste hindamisel peaksid pädevad asutused muu hulgas arvesse võtma taotluse põhjendamiseks esitatud tõendeid ja seda, kas taotluse esitaja ning loetellu kantud isiku või üksuse vahelised sidemed viitavad nende võimalikule koostööle varade külmutamise meetmetest kõrvalehoidmiseks²⁶.

²⁶ Vt ka otsus kohtuasjas Mohsen Afrasiabi jt, EU:C:2011:874, punktid 60–62 ja 68. Meetmetest kõrvalehoidmise kontekstis kasutatava sõnastuse „teadlikult ja tahtlikult“ tõlgendamise kohta vt sama kohtuotsuse punkt 68. Kohus leidis, et need teadmise ja tahte kumuleeruvad elemendid on olemas, kui isik taotleb meelega, et tema tegevuse eesmärk või tagajärg oleks kõrvalehoidmine, või kui ta vähemalt on teadlik sellest, et tema osalemisel võib olla see eesmärk või tagajärg, ning möönab seda.

88. Külmutatud rahaliste vahendite või majandusressursside kasutamise või kättesaadavaks tegemise lubade taotlusi hinnates peaksid pädevad asutused läbi viima kõik antud olukorras vajalikuks peetavad uurimistoimingud, mille hulka võib kuuluda ka konsulteerimine kõigi asjast huvitatud teiste liikmesriikidega. Samuti peaksid pädevad asutused kaaluma tingimusi või tagatise selleks, et vältida vabastatud rahaliste vahendite või majandusressursside kasutamist eesmärkidel, mis on vastuolus erandi eesmärgiga. Näiteks sularahamaksele eelistatakse seega otseseid pangaülekandeid.
89. Vajaduse korral tuleks loa andmisel kaaluda ka asjakohaste tingimuste või limiitide kehtestamist (nt see, millises koguses või edasimüügiväärtuses võib rahalisi vahendeid või majandusressursse igakuiselt kättesaadavaks teha), võttes arvesse määrustes sätestatud kriteeriume. Kõik load tuleb anda kirjalikult ja enne asjaomaste rahaliste vahendite või majandusressursside kasutamist või nende kättesaadavaks tegemist.
90. Määruste alusel on pädevad asutused kohustatud teavitama taotluse esitanud isikut ja teisi liikmesriike sellest, kas taotlus on rahuldatud²⁷. Selline teabe jagamine võimaldab liikmesriikidel koordineerida erandite tegemist olukordades, kus loetellu kantud isikul on külmutatud rahalisi vahendeid või majandusressursse rohkem kui ühes liikmesriigis.

Humanitaarkaaluatlustel loa andmine

91. Kohapealsete pakiliste ja muutuvate vajaduste rahuldamiseks peaksid pädevad asutused menetlema humanitaarkaaluatlustel loa andmise taotlusi eelisjärjekorras, kui see on asjakohane, ning tagama, et taotluse esitajad on protsessist, kontaktpunktidest ja loa andmise menetluse ligikaudsest ajakavast teadlikud.

²⁷ Määruses (EÜ) nr 2580/2001 nõutakse ka, et nimetatud teave edastataks kõigile isikutele, asutustele või üksustele, keda see teadaolevalt otseselt puudutab. See võib olla parim tava isegi juhul, kui määrustes seda ei nõuta.

Taotluse esitajad peaksid pädevatele asutustele esitatavates taotlustes selgitama pakilisust ja aluseks olevat humanitaarkaalutlust.

C. Kaupade tarnimise keeld

92. Kui määruses nähakse ette lubade andmise kord ja seda nõutakse, peaks pädev asutus teavitama tagasilükatud loataotlustest teisi pädevaid asutusi ja komisjoni. Mõned määrused ei näe sõnaselgelt ette kohustust teavitada tagasilükatud loataotlustest, kuid pädevad asutused peaksid siiski üritama tagasilükatud loataotluste kohta teavet anda, et viia miinimumini siseturul konkurentsi moonutamise oht.

D. Koordineerimine ja koostöö

93. Liikmesriigid peaksid tagama tõhusad riiklikud koordineerimise ja kommunikatsioonimehhanismid piiravate meetmete valdkonnas pädevust omavate kõigi asjaomaste valitsusasutuste, organite ja teenistuste vahel, kelleks on vastavalt asjakohasusele ministeeriumid, rahapesu andmebürood, finantssektori järelevalveasutused, luure- ja julgeolekuteenistused, õigusasutused, prokuratuur ja muud õiguskaitseorganid.
94. Koordineerimine peaks võimaldama luureandmete kiiret sisestamist ja kõnealuste andmete suhtes järelmeetmete võtmist teiste osalejate poolt. Vastavalt sellele peaksid uurimised võimaluse korral keskenduma tuvastatud kõrge riskitasemega olukordadele. Selline luureandmetest lähtuv ja riskitasemel põhinev lähenemine võib parandada tõhusust.

95. Liikmesriigid peaksid asjakohasel juhul muu hulgas vahetama teavet ka teiste liikmesriikidega, komisjoniga, Euroopa välisteenistusega, Europoliga, Eurojustiga, FATFig, ÜRO Julgeolekunõukogu loodud sanktsioonide komiteedega (sealhulgas resolutsiooni 1267 (1999) alusel loodud komiteega Al Qaeda kohta) ja ÜRO Julgeolekukomitee terrorismivastase võitluse komiteega²⁸.
96. Kehtestada tuleks koordineerimise ja teabe jagamise kord, et tagada loetellu kandmise või loetelust väljaarvamise ettepaneku aluseks olla võiva teabe edastamine põhjendamatult viivitusega. Selline kord tuleks kehtestada nii riiklikul tasandil liikmesriikides kui ka liikmesriikide vahel ning asjakohasel juhul ELi, kolmandate riikide, ÜRO ja muude asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide vahel.

Finantskontode analüüs

97. Liikmesriigid peaksid tagama, et asjakohased asutused või teenistused analüüsivad loetellu kantud isikute või üksuste kontodega seotud finantstehinguid. Nimetatud analüüsi tulemusi tuleks seadusega lubatud ulatuses jagada teiste riikide, rahvusvaheliste organisatsioonide ja asjaomaste ELi organitega, nagu Europol, terrorismi rahastamise aspektist. Selleks peaks liikmesriikides olema kehtestatud vastav kord. Mõnes määruses on sõnaselgelt ette nähtud, et pärast finantsasutustelt vastava teabe saamist analüüsivad pädevad asutused kahtlasi tehinguid²⁹.

²⁸ Vt ka suuniste I lisa punkt 17 (mitteametlik foorum rakendamiseks seotud küsimuste arutamiseks).

²⁹ Vt nõukogu 23. märtsi 2012. aasta määruse (EL) nr 267/2012 (milles käsitletakse Iraani vastu suunatud piiravaid meetmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 961/2010) artikli 30 lõike 6 punkt d.

Külmutamismeetmete alane koostöö ja dialoog finantssektoriga

98. Külmutamismeetmete rakendamisega seoses peaksid liikmesriigid välja töötama struktureeritud dialoogi ja koostöö nende jurisdiktsiooni alla kuuluvate asjaomaste eraõiguslike organisatsioonidega, nagu krediidi- ja finantsasutused, et tagada nimetatud meetmete tõhus rakendamine ja piiravate meetmete optimeerimine ning püüda võimalikult palju kergendada eespool nimetatud organisatsioonide halduskoormust.
99. ELi tasandil peavad ka komisjon ning asjakohasel juhul Euroopa välisteenistus ja nõukogu asjaomaste finantsorganisatsioonidega dialoogi külmutamismeetmete rakendamise teemadel ja õigusküsimustes. Terrorismi rahastamise juhtudel püüavad liikmesriigid ühtlasi edastada finantssektorile piisavaid (ja õigeaegseid) ning võimaluse korral ka luurealase iseloomuga andmeid ja tagasisidet ning ajakohast teavet terrorismi rahastamise mudelite kohta.
100. Liikmesriigid võiksid kaaluda kanalite loomist suuniste ja nõuannete edastamiseks finantssektori järelevalveasutustele ning krediidi- ja finantsasutustele.

Külmutamismeetmeid käsitleva teabe levitamine teistele isikutele

101. Liikmesriigid peaksid piiravate finantsmeetmete olemasolust teavitama ka finantssektoris mittekuuluvaid ettevõtjate organisatsioone ning üldsust, eelkõige seoses loetellu kantud isikutele rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keeluga, ning selgitama nimetatud meetmete rakendamise korda.

Rakendamisvahendid

102. Komisjon peaks jätkuvalt tagama üldsuse (eelkõige krediidi- ja finantsasutuste) juurdepääsu komisjoni ja Euroopa krediidisektori koostatud elektroonilisele sihipäraste finantssanktsioonide koondloetelule (e-CTFSL).

103. Komisjon peaks tagama loetelu ajakohastamise.
104. Liikmesriigid peaksid asjakohasel juhul tagama üldsuse (eelkõige krediidi- ja finantsasutuste ning teiste asjaomaste ettevõtjate) juurdepääsu riiklikke meetmeid käsitlevale asjakohasele teabele, sealhulgas isikute loeteludele ja kohtumäärustele, näiteks seoses nn siseterroristidega.
105. Komisjon tagab üldsuse juurdepääsu mitmele lisavahendile, mis on mõeldud teabe mõistmise ja jagamise hõlbustamiseks.

ELi sanktsioonide kaart

106. Interaktiivne ELi sanktsioonide kaart võimaldab üldsusel tutvuda otse kõikide kehtivate ELi piiravate meetmete ning vastavate ELi määrustega. Kui kasutada filtrite süsteemi, kuvab kaart samuti loetelu isikutest ja üksustest, kelle suhtes kohaldatakse külmutamismeetmeid ja/või riiki lubamise piiranguid (reisikeeld). Lisaks on selle vahendi kaudu tehtud kättesaadavaks ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonid ning neid resolutsioone ELi õigusse üle võtvad otsused ja määrused. ELi sanktsioonide kaart sisaldab ka ELi sanktsioonide rakendamise eest vastutavate pädevate riigiasutuste loetelu.
107. Selle vahendi kasutamine on lihtne, mistõttu on see tõhus teabeallikas.
108. Kaart on kättesaadav siin: <https://sanctionsmap.eu>.
109. Lisaks võimaldab ELi sanktsioonide kaart tellida igaühel endale e-posti teavituse, mis saadetakse alati, kui avaldatakse uus reisikeeldude koondloetelu ja/või uus finantssanktsioonide koondloetelu.

ELi sanktsioonirežiimi rikkumisest teatamise vahend

110. Sanktsioonirežiimi rikkumisest saab teatada kahel viisil: 1) saata e-kiri aadressil relex-sanctions@ec.europa.eu või 2) saata teade, kasutades ELi sanktsioonirežiimi rikkumisest teatamise vahendit.
111. See vahend suurendab ELi sanktsioonide tõhusust, võimaldades komisjonile turvaliselt ja anonüümselt võimalikest sanktsioonirežiimi rikkumistest teatada. Esitatav teave võib puudutada konkreetseid näiteid, fakte ja asjaolusid seoses isikute, üksuste ja asjassepuutuvate kolmandate riikidega. See võib hõlmata ka ELi sanktsioonidest kõrvalehoidmise kahtlustusi või katseid.
112. Vahend on kättesaadav siin: <https://EUsanctions.integrityline.com>.
113. Komisjon on loonud ELi tasandil kontaktpunkti humanitaarabi andmiseks seal, kus kohaldatakse sanktsioonirežiimi. See vahend loodi COVID-19 pandeemia jaoks, kuid seda saab jätkuvalt kasutada ettevõtjate ja humanitaarabi andjate kohapealse töö toetamiseks ja hõlbustamiseks.

Hindamine

114. ELi piiravate meetmete tõhususe hindamine on oluline ja peaks arvestama näiteks liikmesriikidelt, komisjonilt, Euroopa välisteenistuselt, ELi missioonijuhtidelt, tolliasutustelt, erasektorilt, ÜRO-lt ja teistelt asjaomastelt institutsioonidelt saadud tagasisidet.

115. Liikmesriigid peaksid püüdma kehtestada asjakohased riiklikud menetlused, et eelkõige hinnata, kui tõhus on riigis piiravate meetmete kohaldamine, võttes muu hulgas arvesse erasektoriga peetava dialoogi tulemusi³⁰.
116. Asjakohasel juhul tuleks selliste hindamiste tulemusi jagada välissuhete nõunike töörühmaga sanktsioonide koosseisus.

E. Horisontaalsed sanktsioonirežiimid

117. Hiljuti võttis Euroopa Liit vastu teemade kaupa jaotatud nn horisontaalsed sanktsioonirežiimid. Need režiimid ei ole geograafiliselt piiritletud ning nende abil saab kehtestada isikute ja üksuste suhtes piiravaid meetmeid selliste tegevuste eest, mis vastavad teatavatele loetellu kandmise kriteeriumidele ning mille juures ei oma tähtsust tegevuse toimumise koht. Kõnealused režiimid puudutavad selliseid valdkondi nagu keemiarelvad, küberründed, terrorism ja inimõigused.

Keemiarelvad

118. See režiim kehtestati 2018. aastal. Selle eesmärk on toetada keemiarelvade keelustamise konventsiooni tõhusat rakendamist ja ülemaailmselt kohaldatavaks muutmist, võttes teatavaid meetmeid nende suhtes, kes vastutavad keemiarelvade leviku või kasutamise eest nüüd, kus keemiarünnakute toimepanek on sagenenud.
119. Sellised piiravad meetmed hõlmavad keemiarelvade väljatöötamise ja kasutamise eest otseselt vastutavate isikute ja üksuste suhtes, neile rahalist, tehnilist või materiaalset toetust andvate isikute ja üksuste suhtes ning neid abistavate, neid üleskihutavate või nendega seotud isikute ja üksuste suhtes rakendatavat vara külmutamist, rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keeldu ning Euroopa Liitu sisenemise keeldu.

³⁰ Kooskõlas rahapesu ning terrorismi rahastamise ja massihävitusrelvade leviku vastast võitlust käsitlevate rahvusvaheliste standardite soovitusetega nr 6 ja 7.

120. See režiim kehtestati 2019. aastal ning see võimaldab kanda loetellu ELi või selle liikmesriike ohustavate küberrünnete eest vastutavad või neis osalevad isikud ja üksused.

Selle režiimi puhul on tegemist veel ühe vahendiga, mille abil ELil saab suurendada oma kerksust ning tugevdada oma võimet kaitsta ELi, selle liikmesriikide ja kodanike puutumatust ja julgeolekut seoses küberrünnete ja pahatahtliku kübertegevusega. Sellised piiravad meetmed hõlmavad küberrünnete või küberründekatsete tegemise eest vastutavate isikute ja üksuste suhtes, sellistes rünnetes osalevate või selliste rünnete jaoks rahalist, tehnilist või materiaalist toetust andvate isikute ja üksuste suhtes ning neid isikuid või üksusi abistavate, neid üleskihutavate, nende tegevust hõlbustavate või nendega seotud isikute ja üksuste suhtes rakendatavat vara külmutamist, rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keeldu ning Euroopa Liitu sisenemise keeldu.

Terrorism

121. Terrorismivastase võitluse valdkonnas on nõukogul kaks piiravate meetmete võtmist võimaldavat režiimi.

122. Terrorismiga seotud režiim kehtestati 2016. aastal ning see võimaldab ELil kehtestada autonoomseid piiravaid meetmeid ISILi (Daesh) ja Al Qaeda seotud isikute ja üksuste suhtes. Varasemalt oli piiravaid meetmeid võimalik kohaldada ainult nende suhtes, kelle oli loetellu kandnud ÜRO Julgeolekunõukogu.

ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1373 (2001) rakendamiseks kehtestas Euroopa Liit 2001. aasta detsembris loetelu isikute, rühmituste ja üksuste kohta, kes osalevad terroriaktides ja kelle suhtes kohaldatakse piiravaid meetmeid. Kõnealune loetelu on esitatud ühises seisukohas 2001/931/ÜVJP. Nimetatud ühises seisukohas sätestatakse loetellu kandmise kriteeriumid ning määratakse kindlaks tegevused, mida selles kontekstis loetakse terroriaktideks. Asjaomaste isikute, rühmituste või üksuste esimene loetellu kandmine peab põhinema liikmesriigi või kolmanda riigi pädeva asutuse otsusel.

123. See režiim kehtestati 2020. aastal ning see võimaldab loetellu kanda inimõiguste raske rikkumise eest vastutavad isikud, üksused ja asutused (nii riiklikud kui ka valitsusvälised osalejad).

See hõlmab muu hulgas genotsiidi, inimsusvastaseid kuritegusid, piinamist ning muud julma, ebainimlikku ja inimväärikust alandavat kohtlemist või karistamist, orjapidamist, kohtuvälist, omavolilist või meelevaldset hukkamist ja tapmist, inimeste kadunuks jääma sundimist, meelevaldset kinnipidamist ja vahistamist ning muid inimõiguste raskeid rikkumisi. Seetõttu võimaldab see režiim selliste rikkumiste toimepanijaid laialdaselt vastutusele võtta, olgu nad siis üksikisikud või üksused, riiklikud või valitsusvälised osalejad.

Piiravad meetmed hõlmavad vara külmutamist, rahaliste vahendite ja majandusressursside kättesaadavaks tegemise keeldu ning Euroopa Liitu sisenemise keeldu.

124. Nende režiimide tegevusaspektid sarnanevad nn geograafiliste režiimide omadega ning loetellu kandmise, tuvastamise ja nõuete järgimise eri etapid on neil samad. Selleks et tagada kõikide jaoks ühtemoodi arusaamine, on komisjoni vahendid (peatükk V) ettevõtjatele ja humanitaarabi andjatele jätkuvalt kättesaadavad.
